

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Πολεοδομίας και Χωροταξίας
Ακαδ. Έτος 2004-2005

Περίληψη Εργασίας του μαθήματος:
**Σύγχρονες πρακτικές του σχεδιασμού και δυναμική των χωρικών
δομών και των χρήσεων γης**

**“Αξιολόγηση των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) στην
Ελλάδα – Το παράδειγμα του Περιφερειακού Πλαισίου
Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
(Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) της Περιφέρειας Κρήτης”**

Υπεύθυνος σύνταξης εργασίας: ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
Αθήνα 02/2005

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αναλύει, σε γενικές γραμμές, τις Ευρωπαϊκές και Εθνικές πολιτικές που συναρτώνται στην διαμόρφωση της περιφερειακής χωροταξικής πολιτικής, από το 1997 μέχρι σήμερα, καθώς και τους διαθέσιμους μηχανισμούς άσκησης χωροταξικής πολιτικής σε Περιφερειακό επίπεδο.

Οι Ευρωπαϊκές εξελίξεις, με το καθοδηγητικό κείμενο δράσης «Ατζέντα 2000: Για μια δυνατότερη και μεγαλύτερη Ευρώπη» και το Σχέδιο Ανάπτυξης το Κοινοτικού Χώρου (Σ.Α.Κ.Χ.), καθώς και η **θέσπιση του Ν.2742/99** σε Εθνικό επίπεδο, κατέστησαν αναγκαία τη συγκρότηση στρατηγικού σχεδιασμού σε Περιφερειακό επίπεδο προκειμένου:

- α. να υιοθετηθούν οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Χωροταξικής Πολιτικής και να προσαρμοστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην Ελληνική πραγματικότητα,
- β. να υλοποιηθούν οι συνταγματικές διατάξεις για τη Χωροταξία στρατηγικού και ευέλικτου χαρακτήρα,
- γ. να ενισχυθεί σε Περιφερειακή κλίμακα η προβληματική για την Αειφόρο Βιώσιμη Ανάπτυξη,
- δ. να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα χωρικής ανισότητας των Ελληνικών Περιφερειών,
- ε. να μελετηθεί ο Εθνικός χώρος σε περιφερειακό επίπεδο, σε συνάρτηση με τις διεθνείς ροές και τους άξονες και πόλους ανάπτυξης του Εθνικού χώρου, προκειμένου να επιλυθούν τα σύγχρονα προβλήματα των Ελληνικών Περιφερειών.

Αυτή η νέα διαμορφωμένη κατάσταση δεν αφήνει ανεπηρέαστο το χωροταξικό σχεδιασμό περιφερειακού επιπέδου και των εργαλείων εφαρμογής του. Με την θεσμοθέτηση του Ν.2742/99, προσδιορίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το αντικείμενο και ο στόχος του Περιφερειακού Χωροταξικού Σχεδιασμού, υπό την μορφή κατευθυντηρίων πλαισίων στρατηγικού χαρακτήρα, με την ονομασία **Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.)**.

Στόχο των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α., σύμφωνα με το **άρθρο 8 του Ν.2742/99**, αποτελούν ο προσδιορισμός των βασικών προτεραιοτήτων και στρατηγικών επιλογών (με προοπτική 15 ετών) για την ολοκληρωμένη και αειφορική ανάπτυξη του χώρου των Περιφερειών, η αξιολόγηση των χωρικών επιπτώσεων των Ευρωπαϊκών, Εθνικών και Περιφερειακών πολιτικών και προγραμμάτων στο επίπεδο της κάθε Περιφέρειας, η καταγραφή και η αξιολόγηση της θέσης των Περιφερειών στον Διεθνή και Ευρωπαϊκό χώρο, η καταγραφή και αξιολόγηση των παραγόντων και των λειτουργιών διαπεριφερειακού χαρακτήρα που είναι σε θέση να επηρεάσουν την **μακροπρόθεσμη και αειφορική ανάπτυξη των Περιφερειών της Ελλάδας**.

Προκειμένου να υλοποιήσουν τους παραπάνω στόχους τους, τα Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. με το περιεχόμενο τους προσδιορίζουν τις κατευθύνσεις για:

- τη διοικητική και οικονομική ανασυγκρότηση των Περιφερειών,
- τη χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων διοικητικής – κοινωνικής – τεχνικής υποδομής,
- την ανάπτυξη των Παραγωγικών τομέων,
- την προστασία και ανάδειξη του Φυσικού και Πολιτιστικού περιβάλλοντος,
- την προστασία και ανάδειξη των ειδικών κατηγοριών χώρου (Παράκτιος, Ορεινός, Αγροτικός, Νησιωτικός, Αστικός – περιαστικός),
- να εξασφαλίσουν την ικανότητα τους να λειτουργούν ως κατευθυντήρια πλαίσια στα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού, καθώς και των άλλων εργαλείων σχεδιασμού του Ν.2508/97 (Γ.Π.Σ., Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., Π.Ε.Ρ.Π.Ο., Ζ.Ο.Ε. κλπ),
- τον καθορισμό προγράμματος δράσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η υλοποίηση της «εφαρμογής» τους.

Για μεγαλύτερη κατανόηση του περιεχομένου αυτών, θεωρήθηκε σκόπιμη η παρουσίαση του τρόπου ολοκλήρωσης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης (ΦΕΚ 1486/Β/2003).

Το **Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης** θεσμοθετήθηκε μετά από αξιολόγηση των πορισμάτων του **Χωροταξικού Σχεδίου της Περιφέρειας Κρήτης (1997-2001)**, μετά από επικαιροποίηση του από στοιχεία της απογραφής πληθυσμού της Ε.Σ.Υ.Ε. 1991-2001 και των απόψεων των εμπλεκόμενων φορέων, οργανισμών και υπηρεσιών και

κατόπιν εναρμόνισης του με το σχέδιο νόμου για το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, τα σχέδια νόμων για τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και την οριστική μορφή του Π.Ε.Π. της Περιφέρειας Κρήτης και άλλων γενικών ή ειδικών αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Στο θεσμοθετημένο Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Περιφέρειας Κρήτης γίνεται αρχικά μία αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης και των υφιστάμενων προβλημάτων και τάσεων ανάπτυξης της περιφέρειας, ενώ σε δεύτερο στάδιο γίνεται πρόταση ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης σύμφωνα με το πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης. Οι προτεινόμενες βασικές κατευθύνσεις ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης επικεντρώνονται:

1. χωροταξική οργάνωση του οικιστικού δικτύου,
2. ενίσχυση της κοινωνικής υποδομής,
3. προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος,
4. προστασίας και ανάπτυξης του αγροτικού, παράκτιου, νησιωτικού και ορεινού χώρου,
5. χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων μεταφορικής υποδομής (οδικό δίκτυο, δίκτυο λιμένων, αλιευτικών καταφυγίων, μαρινών και αεροδρομίων),
6. χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων λοιπής τεχνικής υποδομής (ενέργεια, υδατικό δυναμικό, υγρά και στερεά απόβλητα),
7. ανάπτυξη των παραγωγικών κλάδων (Πρωτογενής, Δευτερογενής, Τριτογενής),
8. προώθηση των μηχανισμών σχεδιασμού των Ν.2508/97 και Ν.2742/99 (Π.Ο.Α.Π.Δ., Π.Ε.Χ.Π., Σ.Ο.Α.Π., Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.),
9. κατάρτιση μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου προγράμματος δράσης για την εξασφάλιση των διαθέσιμων πόρων για την προώθηση των παραπάνω προτάσεων.

Πηγή: Επεξεργασία των στοιχείων του Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Περιφέρειας Κρήτης

Γενικεύοντας τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παρουσίαση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης, οδηγούμαστε στην εξαγωγή παρατηρήσεων που αφορούν στην αξιολόγηση των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α και τις προοπτικές τους. να αποτελέσουν αποτελεσματικά όργανα εφαρμογής της χωροταξικής πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο.

Σε συνέχεια των παραπάνω και συνεκτιμώντας τις προτεινόμενες ενέργειες των ήδη θεσμοθετημένων Π.Π.Χ.Σ.Α.Α., στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αναπτύσσονται συγκεκριμένες ενέργειες ώστε να οδηγηθούμε στην άσκηση αποτελεσματικότερης περιφερειακής πολιτικής από τα Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. Η επιτυχής εφαρμογή των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. εξαρτάται από μία σειρά ρυθμίσεων και παρεμβάσεων, οι κυριότερες από τις οποίες οφείλουν να αφορούν:

Την άμεση θεσμοθέτηση των Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης προκειμένου να διατυπωθούν κατευθύνσεις προστασίας-διαχείρισης των ειδικών κατηγοριών χώρου. Η όσο το δυνατόν γρηγορότερη θεσμοθέτηση τους θα επιτύχει να κατευθύνει τα υπό εξέλιξη Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., τους κατώτερους μηχανισμούς σχεδιασμού του Ν.2508/97, καθώς και την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων.

την άμεση ενεργοποίηση των επιτροπών αξιολόγησης των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν.2742/99), προκειμένου να αξιολογηθούν και να αναθεωρηθούν όπου κριθεί αναγκαίο,

την ανάθεση νέων Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. με συγχρηματοδότηση τους από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.,

τον συντονισμό των συναρμόδιων υπουργείων και οργανισμών με το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., προκειμένου να διατυπωθούν κοινές δράσεις και κατευθύνσεις ανάπτυξης των Περιφερειών,

την αναθεώρηση των Π.Ε.Π. και των αναπτυξιακών προγραμμάτων από τις αρμόδιες διευθύνσεις των Περιφερειών, προκειμένου να παρουσιάζουν συμβατότητα με τις κατευθύνσεις των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.,

την ανάπτυξη πλαισίου συνεργασίας των Δήμων σε θέματα πολεοδομικών και χωροταξικών ρυθμίσεων κοινού ενδιαφέροντος (όπως π.χ. χωροθετήσεις μεγάλων έργων υποδομής και κοινής ωφέλειας, εναρμόνιση πολεοδομικών αποφάσεων και κανονισμών),

την αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων των Κεντρικών φορέων στη Νομαρχιακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση,

την αποκέντρωση όλων των αδειοδοτήσεων σε Περιφερειακό ή και Νομαρχιακό επίπεδο (δημιουργία διυπηρεσιακών οργάνων αδειοδότησης),

τον καθορισμό πλαισίου κινήτρων για την προσέλκυση επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού σε υπηρεσίες του Δημοσίου και της Τ.Α. (κίνητρα φορολογικά, μισθολογικά, εγκατάστασης),

την εξειδίκευση του σημερινού πλαισίου κινήτρων ενίσχυσης παραγωγικών επενδύσεων (Ν.2601/98) και πρόβλεψη για την περιοδική αναθεώρηση του, βάσει σχετικών μελετών αξιολόγησης επιπτώσεων, μέσα στον χρονικό ορίζοντα των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.,

τη σύσταση των προβλεπόμενων διαχειριστικών αρχών για την προστασία των ζωνών που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Φύσης Natura 2000 και SPA,

τη σύνταξη ειδικού πολεοδομικού και κτιριοδομικού κανονισμού για περιοχές που εμπίπτουν σε ζώνες «υψηλής προστασίας» (Natura, SPA, γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, Δασικές εκτάσεις),

την άμεση ολοκλήρωση και θεσμοθέτηση των Ε.Χ.Μ. και Ζ.Ο.Ε. που εκκρεμούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη» Αγγελίδης, Αθήνα 2000 Εκδ. Συμμετρία
2. “Compendium of Spatial Planning systems and Policies”, EC 1995 Luxemburg
3. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης, ΥΠΕΧΩΔΕ 2003 Αθήνα
4. Ν.2742/99 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»
5. Ν.2508/97 «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις»
6. Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (Σ.Α.Κ.Χ.), Πότσνταμ, 1999
7. Χωρικές επιπτώσεις των Ευρωπαϊκών πολιτικών (Η Ελληνική εμπειρία 1989-1999), Καυκαλάς, Ανδρικοπούλου, 2000